

Міністерство освіти і науки України

Черкаська обласна державна адміністрація

Управління освіти і науки

КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка»

**«ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА СОФІЇ РУСОВОЇ
ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ»
(з нагоди 165-ї річниці від дня народження
видатної просвітительки)**

Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної онлайн – конференції

18 –19 лютого 2021 року

(тези доповідей)

УМАНЬ
ВПЦ «Візаві»
2021 рік

ЗМІСТ

Бегас Л. Д.	9
Українська національна школа очима Софії Русової	
Бойчевська І. Б., Веремюк Л. Л.	12
Вплив еміграційної педагогічної діяльності на погляди Софії Русової	
Вільхова О. Г.	15
Ідеї морального виховання у педагогічній спадщині Софії Русової	
Волинець А. А.	17
Естетичні погляди Софії Федорівни Русової	
Галузінська М. І.	23
Ідеї Софії Русової крізь призму часу	
Гальонка О. А., Ланько Н. О.	27
Про національно-патріотичне виховання учнів на засадах ідей Софії Русової	
Гнізділова О. А.	38
Національно зорієнтована модель дошкільного виховання у педагогічній спадщині Софії Русової	
Григоренко В. Є., Кравчук А. О.	44
Естетичне виховання дітей у педагогічній спадщині Софії Русової	
Гришко О. І., Клевака Л. П.	47
Роль жінки у вихованні дитини в педагогічній спадщині Софії Русової	
Зайченко І. В.	50
Про деякі філософські й методологічні основи педагогічної концептосфери Софії Русової	
Зімакова Л. В., Манжелій Н. М.	63
Мовна соціалізація дітей дошкільного віку на засадах лінгводидактичної спадщини Софії Русової	
Іщенко Л. В., Журавко Т. В.	67
Лінгводидактичний аспект педагогічної спадщини Софії Русової	
Карнаух Л. П.	71
Софія Русова про національне дошкільне виховання	
Княжева І. А.	74
Національне виховання дітей у педагогічному вимірі Софії Русової	
Кобко Л. М.	76
Ідея особистісно орієнтованого навчання у педагогічній спадщині Софії Русової	
Коваленко О. В.	84
Вимоги до педагога у спадщині Софії Русової та новий професійний стандарт вчителя: погляд крізь час	
Ковальчук Н. П.	89
Педагогічні ідеї щодо формування соціальної активності в старших дошкільників у працях Софії Русової: реалії та сьогодення	

моральні цінності, патріотичні та трудові якості особистості.

Список використаних джерел:

1. Ніколенко Л. Т. Теоретичні засади навчання і виховання молодших школярів у педагогічній спадщині Я. Ф. Чепіги: Дис...канд.пед.наук: 13.00.01 / Ніколенко Лідія Тимофіївна; Центральний ін.-т післядипломної педагогічної освіти. - К., - 2000. - 201 с.

2. Русова С. Ф. Вибрані педагогічні твори. Книга перша / С. Ф. Русова. – К.: Либідь, 1997. – 269 с.

ГРИШКО Ольга Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри дошкільної освіти,

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

КЛЕВАКА Леся Петрівна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри психології та педагогіки

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія

Кондратюка»

(м. Полтава, Україна)

РОЛЬ ЖІНКИ У ВИХОВАННІ ДИТИНИ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ СОФІЇ РУСОВОЇ

У рамках процесу глобалізації країн усього світу науковці все більше усвідомлюють значущість і цінність сім'ї та сімейного виховання, а особливо роль у цьому процесі жінки-матері. Софію Федорівну Русову теж глибоко хвилювало це жіноче питання. З молодих літ вона обстоювала ідею про важливу роль жінки у всебічному вихованні дитини, її значення в

загальнокультурному житті країни.

Мама, матуся, матінка, мамочка.... Скільки емоцій, відчуттів виникає в кожного, хто почує це слово. Найдорожча в світі людина – це мама. Вона завжди поруч своєї дитини. Вона дарує життя, вчить усіх життєвих почуттів, оберігає від негараздів, допомагає у всьому, переживає, підтримує, піклується та спостерігає.

Концептуальним у педагогічній і науковій діяльності Софії Русової є положення про те, що «родинне виховання найкраще, бо в його основі – ласка матері» [2]. Щодо материнської ласки та жертвовної материнської любові Софія Федорівна, писала: «Без неї (матері), без її ласки холодно, страшно було б жити, й ніяка школа, ніякі дитячі садки або дитячі захистки не дадуть дитині того добра, добра святого, любові й ласки, не розбудять в дітях почуття правди й любові, як щире виховання свідомої матері» [4, С. 61].

До молоді матері С. Ф. Русова висловлювала вимоги щодо її грамотності, знання психології дитини, усвідомлення ролі материнства. Як глибокий знавець психології, Софія Русова особливого значення надавала материнському інстинкту, підкреслюючи, що мати інший раз і без наукової підготовки, одним інстинктом вміє читати дитячу душу й добре розуміти її [1].

«Жінка самою природою призначена бути матір'ю, в материнстві розквітчуються найкращі скарби її розуму, волі, серця. ...ніколи не забувайте, що кожна жінка перш усього – майбутня мати. ...батько дає життя, мати викохує се життя, уся йому належить, вона має право, щоб громадянство її захищало, як матір, щоб чоловік шанував в ній матір» [3].

Враховуючи знання психології Софія Русова виводить закон любові до дитини: «дитяча душа потребує ласки, симпатії, любові і не загальної, а персональної; кожна дитина потребує, щоб хтось любив її більше за всіх; вона не може нормально розвиватися без материнської любові і ласки...» [6].

«Глибока освіта потрібна передусім матерям, щоб вони могли

усвідомити собі свої обов'язки та бути товаришем для сина і дочки. Знання допоможе кожній жінці ясно усвідомити собі вартість патріотизму для себе і молоді. Патріотизм стане для них не пустим словом, не інстинктовим первісним почуттям, а яким світоглядом, кермом для усієї моральної поведінки. Знання, ідеологічне вироблення матері відіб'ється на дітях, з'єднає їх на одному певному шляху, визволить народ з усяких недостойних його ланцюгів: темноти, неправди і духової неволі. Шляхом знання, широкої освіти мусять іти всі українки, щоб виконати це велике завдання. І це завдання з'єднає матір із сином, батька з донею» [5, С. 7].

Мама – єдина в світі людина, чиє життя до останнього подиху присвячене дітям. Світла і щира усмішка, дбайливі руки і ніжний погляд є втіленням найбільш чистої та безкорисливої любові. Вона є вірним другом, надійною опорою, щирим порадником, берегинею життя і клопіткою вчителькою.

Список використаних джерел:

1. Джус О. В. Життя і творчість Софії Федорівни Русової (1856-1940): науково-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР. 2016. 216 с.
2. Педагогічна спадщина Софії Русової в контексті сучасності : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 24–26 березня 2016 р. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 150 с.
3. Русова С. Мати в поезії Шевченка. Вибрані педагогічні твори / упоряд., передм., комент. О. В. Проскура. К. : Освіта, 1996. 304 с.
4. Русова С. Мати в поезії Шевченка. Світло. 1996. № 2. С. 60-61.
5. Русова С. Чи потрібна жінкам освіта? Громадянка. 1938. Ч. 6. С. 7.
6. Ткачова Ю. Г. Проблема формування готовності до материнства у вітчизняній педагогічній науці. Науковий вісник Донбасу. 2013. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_4_14